ADMINISTRATĪVĀ APGABALTIESA

Lieta Nr.A420209619
Lietas arhīva Nr. AA43-0874-20/10
ECLI:LV:ADAT:2020:1202.A420209619.28.S

SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā

Rīgā 2020.gada 2.decembrī

Administratīvā apgabaltiesa šādā sastāvā:
tiesnese referente Margarita Osmane,
tiesneši Māris Birzgalis un Anita Šteinberga

rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta pēc /pers. A/ pieteikuma par Slimību profilakses un kontroles centra faktiskās rīcības, 2015.gada 16.martā uzsākot un līdz šim turpinot pieteicēja sensitīvo datu apstrādi, viņam par to nepaziņojot, atzīšanu par prettiesisku un ar to saistītā morālā kaitējuma atlīdzinājumu, sakarā ar /pers. A/ apelācijas sūdzību par Administratīvās rajona tiesas 2020.gada 3.marta spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] 2018.gada 13.aprīlī Veselības ministrijā (turpmāk – ministrija) saņemts /pers. A/ iesniegums, kurā lūgts izvērtēt VSIA „Rīgas psihiatrijas un narkoloģijas centrs" rīcību, 2015.gada 16.martā uzsākot /pers. A/ sensitīvo datu apstrādi Psihisko traucējumu un psihisko slimību valsts reģistrā. /pers. A/ norādīja, ka viņam noteikta nepareiza diagnoze. Lūdza atzīt VSIA „Rīgas psihiatrijas un narkoloģijas centrs" faktisko rīcību par prettiesisku un dzēst no Psihisko traucējumu un psihisko slimību valsts reģistra sensitīvos datus, kā arī atlīdzināt morālo kaitējumu 1000 *euro*, ko radījusi prettiesiskā datu apstrāde.

[2] Ministrijas 2018.gada 13.maija atbildes vēstulē Nr.01-20/fiz/1991 skaidrots, ka jautājums par pacienta iekļaušanu Psihisko traucējumu un psihisko slimību valsts reģistrā ir saistīts ar veselības aprūpes iestādē sniegto veselības aprūpi un tā izvērtēšana ir Veselības inspekcijas kompetencē. Papildus norādīts, ka ministrija nekonstatēja pamatu prasījuma par morālā kaitējuma atlīdzinājumu izskatīšanai.

[3] Administratīvajā rajona tiesā saņemts pieteicēja /pers. A/ pieteikums par Slimību profilakses un kontroles centra (turpmāk – SPKC) faktiskās rīcības, 2015.gada 16.martā uzsākot un līdz šim turpinot pieteicēja sensitīvo datu apstrādi, viņam par to nepaziņojot, atzīšanu par prettiesisku un ar to saistītā morālā kaitējuma atlīdzinājumu.

Vienlaikus pieteikumā un pieteikuma precizējumos lūgts: 1) atzīt par prettiesisku ministrijas faktisko rīcību, nekonstatējot tiesisku pamatu prasījuma izskatīšanai par morālā kaitējuma atlīdzinājumu; 2) dzēst no Psihisko traucējumu un psihisko slimību valsts reģistra pieteicēja sensitīvos datus; 3) atlīdzināt pieteicējam nodarīto morālo kaitējumu 1500 *euro*; 4) atzīt par prettiesisku ministrijas faktisko rīcību pieteicēja 2018.gada 13.aprīļa iesnieguma izskatīšanas procesā, maldinot pieteicēju par Garīgās veselības valsts aģentūras tiesību pārņēmēju un par iestādi, kurā viņam vajadzēja vērsties lietas ārpustiesas izskatīšanas kārtībā; 5) noteikt morālā kaitējuma atlīdzinājumu 500 *euro*.

[4] SPKC rakstveida paskaidrojumā par pieteikumu norāda turpmāko.

[4.1] Saskaņā ar Ministru kabineta 2012.gada 3.aprīļa noteikumu Nr.241 „Slimību profilakses un kontroles centra nolikums" (turpmāk – noteikumi Nr.241) 2.puktu SPKC darbības mērķis ir īstenot valstī sabiedrības veselības politiku epidemioloģiskās drošības un slimību profilakses apakšjomās un veselības aprūpes politiku veselības aprūpes kvalitātes apakšjomā, kā arī nodrošināt veselības veicināšanas politikas īstenošanu un koordināciju. Atbilstoši šo noteikumu 4.12.6.apakšpunktam SPKC veido un uztur ar noteiktām slimībām slimojošu pacientu reģistru (turpmāk – reģistrs).

[4.2] Saskaņā ar Ministru kabineta 2008.gada 15.septembra noteikumu Nr.746 „Ar noteiktām slimībām slimojošu pacientu reģistra izveides, papildināšanas un uzturēšanas kārtība" (turpmāk – noteikumi Nr.746) 3.punktu reģistra pārzinis un turētājs ir SPKC, kas nodrošina reģistra darbību un slēdz līgumus ar personas datu operatoriem par personas datu apstrādi un aizsardzību.

[4.3] Pamatojoties uz Fizisko personu datu aizsardzības likuma (turpmāk – FPDAL) 14.panta pirmo daļu, SPKC slēdz

līgumus ar ārstniecības iestādēm par datu ievadīšanu reģistrā vienotās informācijas sistēmā PREDA.

[4.4] Reģistra izveidei, papildināšanai un uzturēšanai nepieciešamo informāciju stacionārās un ambulatorās ārstniecības iestādes, kā arī ārstu prakses ievada un aktualizē tiešsaistes režīmā atbilstoši noteikumu Nr.746 6.punktā minētajai 4.veidlapai „Pacienta karte pacientiem ar psihiskiem un uzvedības traucējumiem" (*redakcijā, kas bija spēkā 2015.gada 16.martā, kad pieteicējs tika iekļauts reģistrā*). Par sniegto informāciju atbildīga ir ārstniecības iestāde.

[4.5] Reģistrā personas datu apstrāde tiek veikta saskaņā ar FPDAL 7.panta 3.punktu, sensitīvo datu apstrāde – ar FPDAL 11.panta 11.punktu. Līdz ar to personas datu apstrādei reģistrā nav nepieciešama datu subjekta piekrišana.

[4.6] Saskaņā ar FPDAL 9.panta trešo daļu SPKC nav pienākuma sniegt informāciju datu subjektam par personas datu apstrādi, jo personas datu apstrādi paredz cits likums.

[5] Pieteicējs tiesai sniedza papildu paskaidrojumu, uzsverot, ka prasījums ir pamatots ne tikai ar FPDAL 9.panta pirmo daļu, bet arī ar šā likuma 10.panta pirmās daļas 1.punktu, 16.panta pirmo daļu, 25.panta otro daļu un 32.pantu.

[6] Ar Administratīvās rajona tiesas 2020.gada 3.marta spriedumu pieteikums noraidīts, balstoties uz turpmāk atreferēto argumentāciju.

[6.1] Tiesa konstatēja, ka Psihisko traucējumu un psihisko slimību valsts reģistrs ir informācijas sistēmas – reģistra – sastāvdaļa, kurā tiek ietverta informācija par pacientiem, kuriem konstatēti psihiski traucējumi vai kuri slimo ar noteiktām psihiskām slimībām. Reģistra pārzinis un turētājs atbilstoši noteikumu Nr.746 3.punktam ir SPKC.

[6.2] Tiesa atzina, ka lietā nav strīda par to, ka 2015.gada 16.martā uzsākta pieteicēja sensitīvo datu apstrāde reģistrā. Strīds ir par to, vai SPKC bija pienākums par uzsākto sensitīvo datu apstrādi informēt pieteicēju.

[6.3] Tā kā SPKC pieteicēja sensitīvos datus ieguva no ārstniecības iestādes VSIA „Rīgas psihiatrijas un narkoloģijas centrs", nevis no pieteicēja, tiesa secināja, ka SPKC pēc būtības būtu bijis pienākums 2015.gada 16.martā, ievācot vai apstrādājot pieteicēja datus, informēt pieteicēju par datu pārzini un mērķi personas datu apstrādei atbilstoši FPDAL 9.panta pirmajai daļai.

Tomēr no FPDAL 9.panta trešās daļas tiesa secināja, ka datu pārzinim nav pienākuma informēt datu subjektu par datu apstrādi, ja personas datu apstrādi regulē cits likums vai personas dati apstrādāti zinātniskiem, vēsturiskiem vai statistiskiem pētījumiem, nacionālā dokumentārā mantojuma veidošanai, oficiālās publikācijas nodrošināšanai, vai datu subjektu informēšana prasa nesamērīgas pūles vai ir neiespējama.

[6.4] Ņemot vērā, ka SPKC atbilstoši FPDAL 14.panta pirmajai daļai slēdz līgumus ar ārstniecības iestādēm par datu ievadīšanu reģistrā, tiesa konstatēja, ka izskatāmajā lietā ārstniecības iestādes kā datu operatori personu datus ievada reģistrā. Savukārt no noteikumu Nr.746 7., 8. un 8.[1]punkta tiesa secināja, ka par pieteicēju reģistrā ievadītā informācija tiek izmantota statistiskās informācijas kopsavilkumu un pārskatu veidošanai.

Līdz ar to tiesa konstatēja FPDAL 9.panta trešās daļas 2.punktā minēto priekšnoteikumu, kad SPKC, uzsākot pieteicēja sensitīvo datu apstrādi 2015.gada 16.martā, nebija pienākuma informēt pieteicēju par datu apstrādi.

[6.5] Tiesa atzina SPKC rīcību par tiesisku, bet pieteicēja pieteikumu par noraidāmu. Tā kā prasījums par atlīdzinājumu ir pakārtots prasījumam par faktiskās rīcības atzīšanu par prettiesisku, tiesa arī to atzina par noraidāmu.

[7] Pieteicējs par Administratīvās rajona tiesas spriedumu iesniedza apelācijas sūdzību, to pamatojot gan ar pieteikumā, gan turpmāk norādītajiem argumentiem.

[7.1] Tiesa atbildētājas pusē ir nepamatoti pieaicinājusi ministriju. Līdz ar to arī ministrijas pārstāvju Ievas Brūveres un Indiras Ozolas dalība 2020.gada 11.februāra tiesas sēdē bija prettiesiska.

[7.2] 2020.gada 11.februāra tiesas sēdes pasludināšana par slēgtu nebija tiesiska, jo pieteicējs lietas izskatīšanai slēgtā tiesas sēdē iebilda.

[7.3] Tiesa ir pārkāpusi Administratīvā procesa likuma 246.panta trešo daļu un 249.pantu. Tiesa patvaļīgi ierobežoja pieteicēja prasījumus un tādējādi neizsprieda tos pieteicēja prasījumus, kas pamatoti ar FPDAL 10.panta pirmās daļas 1. un 4.punktu, 16.panta pirmo daļu, 25.panta otro daļu un 32.pantu.

[7.4] Tiesa ir nepareizi konstatējusi, ka no FPDAL 14.panta pirmās daļas un faktiskajiem apstākļiem ir konstatējams, ka ārstniecības iestādes kā datu operatori personas datus ievada reģistrā. Tiesa tādējādi ir atbrīvojusi SPKC no atbildības par negodprātīgu datu operatoru – psihiatru Daces Amoliņas un Maijas Vīgantes – rīcību.

Ievērojot minēto, pieteicējs lūdz pieprasīt no SPKC 2015.gada 13.aprīļa 4.veidlapu, ar kuru pieteicēja sensitīvie dati tika pārvietoti reģistra aktīvā grupā, un līgumus ar VSIA „Rīgas psihiatrijas un narkoloģijas centrs" ambulatorā centra „Veldze" psihiatrēm D.Amoliņu un M.Vīganti par personas datu apstrādi un aizsardzību.

[7.5] Tiesa ir nepareizi interpretējusi FPDAL 9.panta trešās daļas 2.punktu, pārvietojot tajā saikli „vai" tā, lai nomainītu tiesību normas jēgu.

[7.6] Nav saprotams, kāpēc tiesa SPKC argumentu, ka datu subjekta informēšana prasa nesamērīgas pūles vai ir neiespējama, uzskatīja par pierādītu.

[8] SPKC rakstveida paskaidrojumā par apelācijas sūdzību atkārto rakstveida paskaidrojumā par pieteikumu ietvertos argumentus. Uzsver, ka saskaņā ar FPDAL 9.panta trešo daļu SPKC nav pienākuma sniegt informāciju datu subjektam par personas datu apstrādi, jo personas datu apstrādi paredz Pacientu tiesību likuma 10.panta 5.[1]daļas 1.punkts.

Motīvu daļa

[9] Rakstveida procesā pārbaudījusi lietas materiālus un novērtējusi lietā esošos pierādījumus, apgabaltiesa atzīst, ka apelācijas sūdzība nav pamatota un pieteikums ir noraidāms.

[10] Apgabaltiesa, pārbaudot lietas materiālus, konstatē turpmāk norādīto.

[10.1] Ar Administratīvās rajona tiesas tiesneses 2018.gada 7.jūnija lēmumu atteikts pieņemt pieteicēja pieteikumu.

[10.2] Ar Senāta Administratīvo lietu departamenta 2018.gada 31.oktobra lēmumu atcelts Administratīvās rajona tiesas tiesneses 2018.gada 7.jūnija lēmums daļā, ar kuru atteikts pieņemt pieteikumu par pieteicēja sensitīvo datu dzēšanu no Psihisko traucējumu un psihisko slimību valsts reģistra un ar to saistīto morālā kaitējuma atlīdzinājumu, un jautājums par pieteikuma virzību šajā daļā nodots jaunai izskatīšanai Administratīvajā rajona tiesā.

Pārējā daļā (par ministrijas faktiskās rīcības atzīšanu par prettiesisku un par kaitējuma atlīdzinājumu) Administratīvās rajona tiesas tiesneses 2018.gada 7.jūnija lēmums atstāts negrozīts.

[10.3] Ar Administratīvās rajona tiesas tiesneses 2018.gada 12.decembra lēmumu pieteicēja pieteikumu daļā par pieteicēja sensitīvo datu dzēšanu no Psihisko traucējumu un psihisko slimību valsts reģistra un ar to saistīto morālā kaitējuma atlīdzinājumu atteikts pieņemts.

[10.4] Ar Administratīvās apgabaltiesas 2019.gada 18.marta lēmumu Administratīvās rajona tiesas tiesneses 2018.gada 12.decembra lēmums atstāts negrozīts. Savukārt jaunai izskatīšanai Administratīvajai rajona tiesai nodots jautājums par pieteicēja pieteikuma virzību daļā par prasījumu atzīt par prettiesisku SPKC faktisko rīcību, 2015.gada 16.martā uzsākot un līdz šim turpinot pieteicēja sensitīvo datu apstrādi, viņam par to nepaziņojot.

[10.5] Ar Administratīvās rajona tiesas tiesneses 2019.gada 17.jūnija lēmumu pieteicēja pieteikums par SPKC faktiskās rīcības, 2015.gada 16.martā uzsākot un līdz šim turpinot pieteicēja sensitīvo datu apstrādi, viņam par to nepaziņojot, atzīšanu par prettiesisku un ar to saistītā morālā kaitējuma atlīdzinājumu pieņemts un ierosināta administratīvā lieta.

Ņemot vērā minēto, apgabaltiesa konstatē, ka lietā ir strīds par to, vai SPKC, 2015.gada 16.martā uzsākot pieteicēja sensitīvo datu apstrādi, bija pienākums par to informēt pieteicēju. Tādējādi pieteicēja iebildumus par to, ka pirmās instances tiesa nav izspriedusi tos pieteicēja prasījumus, kuri pamatoti ar FPDAL 10.panta pirmās daļas 1. un 4.punktu, 16.panta pirmo daļu, 25.panta otro daļu un 32.pantu, apgabaltiesa atzīst par nepamatotiem.

Ievērojot minēto, apgabaltiesa kā nepamatotus noraida arī pieteicēja lūgumus pieprasīt no SPKC 2015.gada 13.aprīļa 4.veidlapu, ar kuru pieteicēja sensitīvie dati tika pārvietoti reģistra aktīvajā grupā, un līgumus ar VSIA „Rīgas psihiatrijas un narkoloģijas centrs" ambulatorā centra „Veldze" psihiatrēm D.Amoliņu un M.Vīganti par personas datu apstrādi un aizsardzību. Kā noskaidrots iepriekš šajā punktā izskatāmajā lietā netiek vērtēts pieteicēja sensitīvo datu apstrādes un pārvietošanas veids, savukārt vērtējumu par SPKC pienākumu informēt pieteicēju minētie dokumenti ietekmēt nevar.

[11] Pirmās instances tiesa pie secinājuma, ka SPKC nebija pienākuma informēt pieteicēju par strīdus datu apstrādi, nonāca, piemērojot FPDAL 9.panta trešās daļas 2.punktu. Savukārt pieteicējs uzskata, ka pirmās instances tiesa minēto tiesību normu nav pareizi interpretējusi.

Apgabaltiesa šādam pieteicēja argumentam piekrīt un konstatē, ka FPDAL 9.panta trešās daļas 2.punktu pretēji pirmās instances tiesas secinājumam neveido četri savstarpēji nošķirami gadījumi, no kuriem vismaz vienam iestājoties, atkristu pārziņa pienākums informēt datu subjektu par datu apstrādi. Atsauces tiesību normā ir ietverti tikai trīs gadījumi, kas turklāt aprobežoti ar nosacījumu. Proti, FPDAL 9.panta trešās daļas 2.punkta piemērošana imperatīvi paredz, ka vienlaikus ir gan jāiestājas kādam no šiem trīs gadījumiem: (1) personas datu apstrāde zinātniskiem, vēsturiskiem vai statistiskiem pētījumiem; 2) personas datu apstrāde nacionālā dokumentārā mantojuma veidošanai; 3) personas datu apstrāde oficiālās publikācijas nodrošināšanai), gan arī jāīstenojas nosacījumam, ka datu subjektu informēšana attiecīgajā gadījumā prasa nesamērīgas pūles vai ir neiespējama.

Ievērojot minēto, apgabaltiesa secina, ka pirmās instances tiesa pie FPDAL 9.panta trešās daļas 2.punkta attiecināmības uz izskatāmo strīdu ir nonākusi tā nepareizas interpretācijas rezultātā. Attiecīgi pirmās instances tiesa pretēji pieteicēja viedoklim nav atzinusi par pierādītu SPKC argumentu, ka datu subjekta informēšana tam ir prasījusi nesamērīgas pūles vai bijusi neiespējama.

Vienlaikus apgabaltiesa norāda, ka FPDAL 9.panta trešās daļas 2.punkta nepareiza interpretācija nav novedusi pie nepareiza rezultāta lietā.

FPDAL 9.panta pirmā daļa noteic, kādu informāciju pārzinim ir pienākums sniegt datu subjektam, ievācot vai pirmo reizi izpaužot no datu subjekta neiegūtus personas datus trešajām personām. Atbilstoši minētā panta trešās daļas 1.punktam šā panta pirmā daļa netiek piemērota, ja personas datu apstrādi paredz cits likums. Izskatāmajā gadījumā tas ir Pacientu tiesību likuma 10.panta $5.^1$daļas 1.punkts, atbilstoši kuram veselības aprūpes jomu regulējošajos normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā informāciju par pacientu sniedz SPKC – sabiedrības veselības un veselības aprūpes statistiskās informācijas iegūšanai, apkopošanai, apstrādei un analizēšanai, infekcijas slimību epidemioloģiskajai uzraudzībai, kā arī personas datu apstrādei ar mērķi nodot informāciju statistikas iestādei.

Ņemot vērā, ka strīdus datu apstrādi paredzēja Pacientu tiesību likuma 10.panta $5.^1$daļas 1.punkts un ka FPDAL 9.panta trešās daļas piemērošana izslēdz šā panta pirmās daļas piemērošanu, apgabaltiesa secina, ka SPKC nebija jāinformē pieteicējs. Tā kā SPKC faktiskā rīcība bija tiesiska, nav konstatējamas pieteicēja tiesības prasīt atlīdzinājumu par viņam nodarīto morālo kaitējumu.

[12] Pieteicējs iebilst, ka pirmās instances tiesa atbildētājas pusē ir nepamatoti pieaicinājusi ministriju un līdz ar to ministrijas pārstāvju dalība 2020.gada 11.februāra tiesas sēdē bija prettiesiska.

Apgabaltiesa no lietas materiāliem konstatē, ka ar Administratīvās rajona tiesas tiesneses 2019.gada 17.jūnija lēmumu ir pieņemts pieteicēja pieteikums, ierosināta administratīvā lieta un atbildētājas Latvijas Republikas pusē pieaicināta iestāde SPKC. Ministrija kā otra iestāde atbildētājas pusē, sagatavojot lietu iztiesāšanai, nav noteikta. Tāpat tā nav pieaicināta lietā ne ar minēto lēmumu, ne ar citu tiesneses vai tiesas vēlāk pieņemtu lēmumu. Tādējādi ministrija pretēji pieteicēja viedoklim atbildētājas pusē pieaicināta nebija.

Vienlaikus apgabaltiesa konstatē, ka ministrija ar 2019.gada 30.decembra tiesas pavēsti Nr.04111296 ir uzaicināta uz tiesu. Ņemot vērā iepriekš minēto, apgabaltiesa secina, ka ministrijai tiesas pavēste ar aicinājumu uz tiesu ir nosūtīta kļūdaini un līdz ar to ministrijas pārstāvju dalība 2020.gada 11.februāra tiesas sēdē nebija pamatota.

Neraugoties uz minēto, apgabaltiesa šajā situācijā nesaskata būtisku pārkāpumu, un arī pieteicējs nav norādījis, vai un kāds kaitējums viņam radies no ministrijas pārstāvju dalības tiesas sēdē. Apgabaltiesa no lietas materiāliem konstatē, ka ministrijas 2018.gada 13.maija atbildes vēstule Nr.01-20/fiz/1991, kas sniegta uz pieteicēja 2018.gada 13.aprīļa iesniegumu, liecina par to, ka ministrijai tiesas sēdē izskatāmā strīdus epizode pēc būtības jau bija zināma pēc paša pieteicēja iniciatīvas. Arī no tiesas sēdes protokola neizriet, ka pieteicējs tiesas sēdē pret ministrijas pārstāvju klātbūtni būtu iebildis. Tieši pretēji – pieteicējs pat iebildis, ka lieta tiek izskatīta slēgtā sēdē.

[13] Attiecībā uz pieteicēja iebildumu, ka 2020.gada 11.februāra tiesas sēdei, neraugoties uz pieteicēja iebildumiem, pirmās instances tiesa noteica slēgtu statusu, apgabaltiesa paskaidro, ka atbilstoši Administratīvā procesa likuma 108.panta trešajai daļai, lai aizsargātu ierobežotas pieejamības informāciju, tiesa ar motivētu lēmumu var noteikt, ka lieta pilnībā vai daļā izskatāma slēgtā sēdē.

Apgabaltiesa, konstatējot, ka pirmās instances tiesa 2020.gada 11.februārī ir pieņēmusi motivētu lēmumu par lietas izskatīšanu slēgtā sēdē, kas pamatots ar Informācijas atklātības likuma 5.panta otrās daļas 4.punktu, secina, ka pirmās instances tiesa ir pareizi izmantojusi Administratīvā procesa likuma 108.panta trešajā daļā noteiktās tiesības. Ņemot vērā, ka šajā jautājumā likums neuzliek pienākumu tiesai uzklausīt procesa dalībnieku viedokļus, pieteicēja iebildumam, ka viņš lietas izskatīšanai slēgtā tiesas sēdē nav piekritis, nav juridiskas nozīmes.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 304.panta pirmo daļu, 307. un 309.pantu, 329.panta pirmo daļu, Administratīvā apgabaltiesa

nosprieda

Noraidīt /pers. A/ pieteikumu par Slimību profilakses un kontroles centra faktiskās rīcības, 2015.gada 16.martā uzsākot un līdz šim turpinot pieteicēja sensitīvo datu apstrādi, viņam par to nepaziņojot, atzīšanu par prettiesisku un ar to saistītā morālā kaitējuma atlīdzinājumu.

Spriedumu var pārsūdzēt Senāta Administratīvo lietu departamentā viena mēneša laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, kasācijas sūdzību iesniedzot Administratīvajā apgabaltiesā.

Tiesnese referente M.Osmane

Tiesneši M.Birzgalis

A.Šteinberga